

Családi ékszerek Orbán Balázs hagyatékában

Ha a lengyelfalvi Orbán család vagyonára gondolunk, önkéntelenül felmerül bennünk a keleti kincsek képe, Ali Baba kincses barlangja és a mesés Kelet drágakövekben felhalmozott gazdagsága.

Orbán Balázs is táplálja tévhitünket. Anyai nagyanyjáról, Foresti Máriáról (Orbán Balázs édesanyja, Knechtel Eugénia Knechtel János selmecebányai bányamérnök, a török kincstári bányák főfelügyelője és Foresti Mária lánya) például így ír: „Még most is képzeletem varázs vásznán lebeg az a szép, tekintélyes alak, festői keleti mezének pompájában, akit nagyanyának nevezheték, s aki ajándékaival, elkényeztető gyöngédségével, apró becéztetésével életem ez első szakában anynyi örömet okozott nékem. Gyémántos ékszereinek, sok aranyának ragyogása most is felvillan előttem, mint egy tündérképek mesés tüneménye, mint egy szép dajkamese vonzó képlete”.¹ Ebbe az irányba tereli képzeletünk a családra váró konstantinápolyi örökség felsorolásakor is. Ugyancsak Orbán Balásztól tudhatjuk, hogy a „százézet” meghaladó vagyonból, amit családdal, intrikával, sőt gyilkossággal eloroztak, végül is az intrikus – kényszerből – „némi bútort s az elorzott ékszerek egy részecskéjét visszaszolgáltatta anyámnak, s némi kevés pénzt is”.²

Anyja családjáról még közölte: „A Keleten, s különösen az Archipelagus [szigetvilág] szigetein, de magában Périában és Galatában igen sok latin van még most is, akik a keresztes háborúk alkalmával alakított latin birodalom idejében származtak oda, leginkább Olaszországból, s bár a birodalmat, melyet alakítanak, elsöpré az arab, s török hódítás, az itt maradt latinok egészen napjainkig, tehát hét és fél századon át, megtarták úgy nemzetiségüket, mint vallásukat, mert azok ma is mind katolikusok, s ma is mind olaszul beszélnek, olasz eredetükre nagyon büszkék. Igen sok latin család ma is fenntartja a genuai és velencei rokon családokkal való egybeköttetését, s ősnemes voltokra s messze fel menő törzsfájukra büszke önérzettel hivatkoznak. A legtöbb latin család az Archipelagus szigeten van, a Görögországhoz tartozón lakó latinok természetesen görög alattvalók; de oly szívesen ragaszkodnak olasz nemzetiségükhöz, hogyha bár görögül is tudnak, de családi és társalgási nyelvök az olasz (ennek tulajdonítható az olasz nyelvnek keleten való általános elterjedése) és oly büszkék, hogy a görögökkel nem igen jönnek családi összeköttetésbe.”³ Tehát, az általánosan elterjedt hiedelem ellenére, anyai ágon nem görög, hanem olasz ősei voltak.

Özvegy báró Orbán Jánosné (született Knechtel Eugénia) 1878. november 26-án kelt, Gerich Adolf királyi közjegyző által hitelesített végrendeletében fiára, Balázásra hagyta a Konstantinápolyban birtokában lévő telkei egészét, továbbá összes kinnlévő pénzeinek, minden marháinak és lovainak, „bihalainak” fele részét. Bútorait, ingóságait és az ezüstneműt Balázs és Celesztina gyermekeire, illetve Irén unokájára hagyta.

A családi ékszerek Balázs tulajdonába kerültek. Orbán Balázs végrendeletének 4. pontjában így megjelennek a családi ékszerek és az ezüstnemű is: „A Székelyudvarhelyi Székely egyleti takarékpénztárban van kamatozásra elhelyezve mintegy 2500 ft. készpénzem, a budapesti első taka-

rékpenztárban van elhelyezve 250 ftrom. Ezen kívül édes anyámtól örökölt ékszer, ami pár ezer firtot ér, a Székely egyleti takarékpénztárban van megőrzésre letéve. Az édesanyámtól örökölt ezüstnemű a Szejke fürdőn levő vertheim szekrényben van elhelyezve.”⁴

Orbán Balázs 1890. április 19-én elhalálozott. A hagyaték felosztásakor keletkezett per iratainak kiegészítésére elkészült az ékszerek jegyzéke.⁵

„Jegyzék a Báró Orbán Balázs által a székelyudvarhelyi Székely Egyleti első takarékpénztárnál deponált ékszerekről, melyek a megtekintésnél egy aranyműves által megbecsültettek:

1 gránát nyakék és fül függők	15
2 karperec	50
1 magyar aranyakból készített karperec	45
1 magyar aranyakból készített [karperec], eltörve	80
1 török aranyakból készített [karperec], eltörve	30
1 gyémántos bross	25
2 gyémántos fül függő	60
6 gyémántos gyűrű	180
1 gyémántos hajtű	35
1 címer[es] arany pecsét nyomó gyűrű	12
1 zöld köves hajtű	12
1 gyémántos melltű	15
2 pár kláris köves kezelő gomb	4
1 és fél pár kék kezelő gomb	2
2 drb arany karperec csat	2
1 óratartó arany lánc	25
1 bross rubin és keleti gyönggyel	10
Összesen:	602 ft.

Ezen ékszerek az én jelenlétemben becsültettek meg. Székely Udvarhelyt, 1891. ápril. 29.

P.[ecsét] Szabó Albert
H.[elye] kir. közjegyző”

Nem tudjuk, hogy ki értékelte fel a tárgyakat, azonban láthatjuk, az összértékük messze kisebb a végrendeletben említett pár ezer forintnál. Ennek ellenére a 602 Ft is jelentős értéket képviselt az adott korszakban: 30 bivalyborjút vagy 30 kétéves tinót lehetett volna belőle vásárolni.

Zepezsaner Jenő

1. Orbán Balázs: Törökországról (Feledhetetlen jó anyám emlékezetének szentelve). *Szabadság*, Nagyvárad, 1884. január 26.–február 3., 22–29. sz. Elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár (<http://terebe.hu/keletkultinfo/orban1.html>).

2. Orbán Balázs: *Törökországról és különösen a nőkről*. Bp., 1999. 22.

3. Orbán Balázs: Törökországról (Feledhetetlen jó anyám emlékezetének szentelve). *Szabadság*, Nagyvárad, 1884. január 26.–február 3., 22–29. sz. Elektronikus kiadás: Terebess Ázsia E-Tár (<http://terebe.hu/keletkultinfo/orban1.html>).

4. Dr. Persián Kálmán: *A lengyelfalvi Orbán bárók. Családtörténeti tanulmány*. Kolozsvár, 1911. 42.

5. A jegyzék másolata a szerző tulajdonában. Az iratanyag, melynek jelen jegyzék is a részét képezi, hamarosan közlésre kerül.